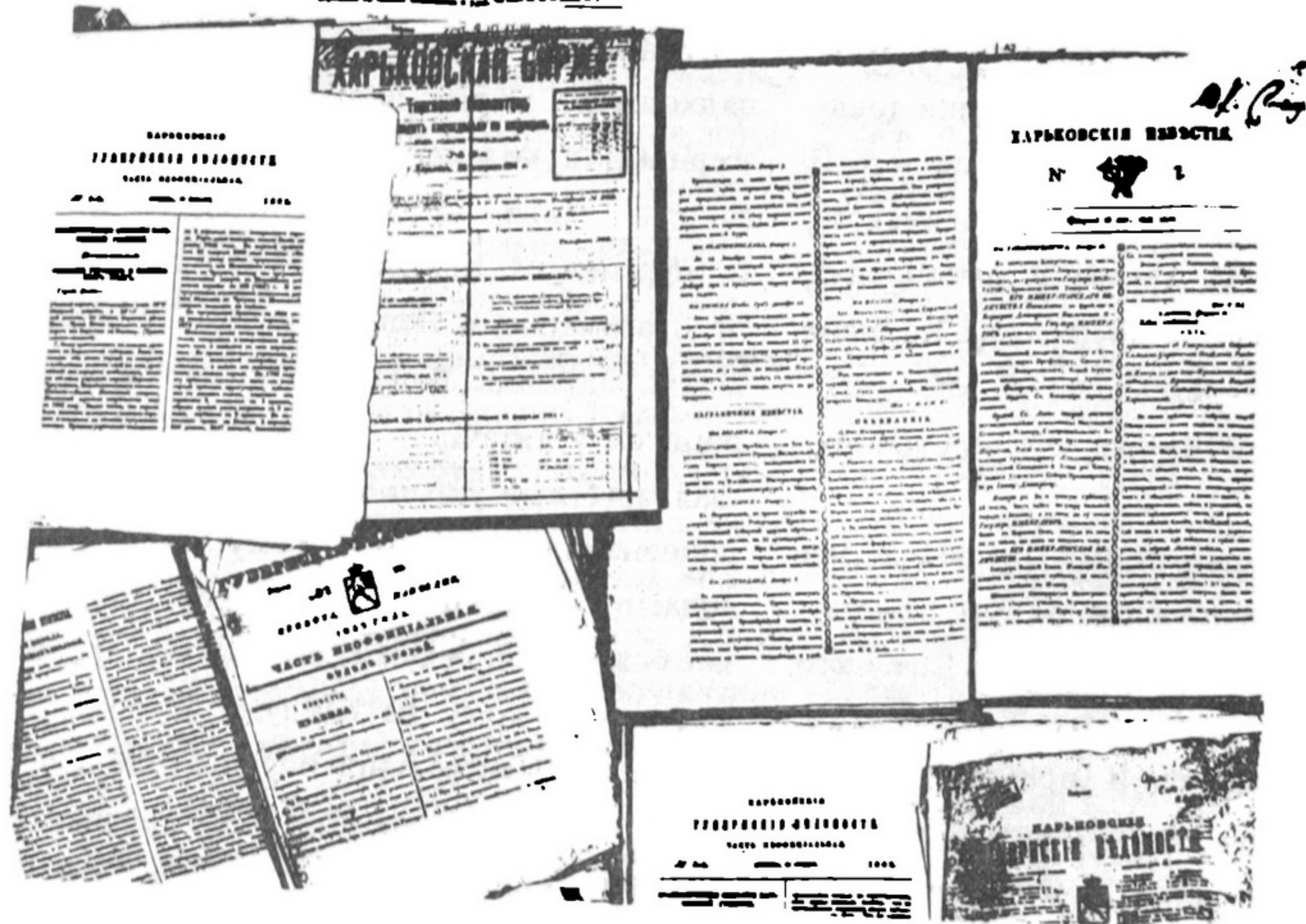

Т.О.БОРИСЕНКО ПЕРША УКРАЇНЬСЬКА ПЕРІОДИКА

Газетно-журнальна публіцистика України ввбрала в себе хронікальні літописи, величезні скарби народно-поетичної творчості, ораторсько-публіцистичну, мемуарну та епістолярну спадщину народу.

Періодична преса виникає і розвивається у нерозривному зв'язку з економічною й політичною ситуацією в суспільстві, впливає на всі сторони духовного і суспільно-політичного життя. Внаслідок певних

історичних причин становлення періодичної преси в Україні відбувалося загалом під впливом Росії. Це призвело до відставання української преси майже на сторіччя. Хоча, мусимо зауважити, в становленні російської преси неабияку роль відіграли саме наші співвітчизники. Це і Ф. Прокопович, і В. Капніст, і І. Богданович, і В. Рубан, які брали участь у створенні цілої низки періодичних видань у Москві та Санкт-

Петербурзі. Цей багатий досвід російської преси згодом було використано в Україні.

У 1805 році на Слобожанщині, в Харкові, відкривається університет, що стає великим центром суспільно-політичного, науково-освітнього й культурного життя. При ньому виникають друкарні, створюються літературні гуртки, наукові об'єднання – все це цілком сприятлива атмосфера для виникнення та існування української періодики. Цьому сприяв також і цензурний статус 1804 року, що створював можливість видавати періодику в провінції, рецензувати її на місці видання, в університеті, а не в столицях імперії – у Москві чи Санкт-Петербурзі.

Видання Харківського університету вважаються першими зразками української періодики.

Видавцями, редакторами і авторами цих видань були молоді наукові діячі університету того часу:

А.А. Вербицький, Р.Т. Гонорський, Складовський, П.П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, Є.М. Філомафитський, І.О. Срезневський, Г. Успенський та інші. Закономірно, що значною мірою саме вони визначали науковий імідж видання, де друкувалися їхні твори.

Доля цих видань була досить складною, вони жорстоко переслідувалися цензурою, не завжди її витримували і закривалися. То що це за видання? Виходили вони, звичайно, російською мовою. Першою газетою, що вийшла рідною мовою, був "Хлібороб" (Лубни, 1905), знову ж таки майже через 100 років після виходу першої газети в Україні.

Ці видання мали офіційний характер, у них дуже рідко вміщувалися матеріали регіонального значення.

Були вони недовговічними, проте значення їх неоціненне.

Перша харківська газета "Харьковский еженедельник" з'явилася у 1812 році, видавцем її був книготорговець Лагнер. Виходила вона щосуботи, тиражем 600 примірників. У випуску її брали участь викладачі й студенти Харківського університету. Та проіснувала вона недовго: газету було припинено на 12-му номері. Через три з половиною роки потому у Харкові виходять журнали "Харьковский Демокрит" і "Украинский вестник". У них, зокрема, з'являлися матеріали про соціальну несправедливість, статті, де викривалися негативні сторони суспільного життя, що було досить ризиковано. Ці видання також стали жертвою цензури. Через п'ять років вийшли "Харьковские известия" (1817 – 1823), засновані викладачем університету А.А.Вербицьким. Видавець і автори газети прагнули відтворити картину розвитку культури й економіки краю, відбити на шпальтах процеси, які відбувалися в Україні, але, перебуваючи під облогою цензури, газета стала нецікавою, вона втратила популярність серед читачів і, проіснувавши шість років, закрилася.

Пізніше Б.Грінченко, характеризуючи дореволюційну епоху, писав: "Ми повинні проминати мовчки силу найцікавіших фактів нашого громадського життя, про інше ми мусимо не говорити, а белькотати щось невиразне, зціпивши зуби". Ось у таких непростих умовах зароджувалась і формувалась українська періодика. Періодичні видання першої половини XIX століття зберегли значення попередників, на них виховувалася ціла плеяда українських видавців та журналістів наступних поколінь.

О.М.ДІДУК З КОГОРТИ "БОЙЧУКІСТІВ"

Однією з найцікавіших збірок сектору естампів і репродукцій ЦНБ АН України є колекція лубків – близько 300 аркушів, найрізноманітніших за своєю тематикою та хронологією. Серед них вирізняються своєрідністю, яскравою національною забарвленістю українські лубки початку XX століття, виконані Олександром Мізіним.

Це український художник-монументаліст, який розпочав свою творчу діяльність у 20-ті роки. Художню освіту здобув у Київському державному

художньому інституті. Навчання в майстерні талановитого майстра і педагога професора М.Бойчука зрештою і визначило шлях художника у мистецтві. Він став одним з кращих його учнів, а згодом і повноправним членом братства "бойчукістів".

Успішно брав участь у виставках разом зі своїм учителем та іншими "бойчукістами": Седляром, І.Падалкою, О.Павленко, С.Налепинською-Бойчук та ін. Був він і учасником перших міжнародних виставок радянських художників за кордоном.

Проте "бойчукісти" відчували на собі закиди з боку художньої критики. Підпав під них і Мізін. Про